

Ugovor o pomorskoj agenciji

Anđelić, Andrej

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies, Rijeka / Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:187:546990>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-21**



Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet
University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies - FMSRI Repository](#)



**SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET**

ANDREJ ANĐELIĆ

UGOVOR O POMORSKOJ AGENCIJI

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2024 godina

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET**

**UGOVOR O POMORSKOJ AGENCIJI
MARITIME AGENCY AGREEMENT**

BACHELOR THESIS

Kolegij: Pravo pomorskog prijevoza

Mentor: prof. dr. sc. Biserka Rukavina

Student: Andrej Anđelić

Studijski smjer: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112086574

Rijeka, srpanj 2024.

Student Andrej Anđelić

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112086574

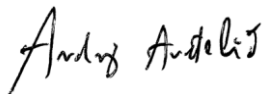
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI ZAVRŠNOG RADA

Kojom izjavljujem da sam završni rad s naslovom
Ugovor o pomorskoj agenciji

izradio/la samostalno pod mentorstvom
prof. dr. sc. Biserka Rukavina

U radu sam primijenio/la metodologiju izrade stručnog/znanstvenog rada i koristio/la literaturu koja je navedena na kraju završnog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući naveo/la u završnom radu na uobičajen, standardan način citirao/la sam i povezo/la s fusnotama i korištenim bibliografskim jedinicama, te nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Rad je pisan u duhu hrvatskoga jezika.

Student



Andrej Anđelić

Student: Andrej Anđelić

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

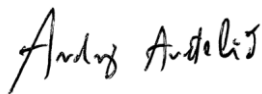
JMBAG: 0112086574

IZJAVA STUDENTA – AUTORA
O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Izjavljujem da kao student – autor završnog rada dozvoljavam Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Pomorskog fakulteta.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Pomorskog fakulteta, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog ograničenja mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>

Student - autor



SAŽETAK

U središtu ovog završnog rada nalazi se detaljna analiza ugovora o pomorskoj agenciji, ključnog dokumenta koji regulira odnose između pomorskih agenata, brodara i ostalih sudionika u pomorskom transportu. Ovaj ugovor definira prava, obveze i odgovornosti svih strana uključenih u pomorske operacije, te utvrđuje postupke i specifične klauzule koje osiguravaju pravilan tijek poslovanja i usklađenost s međunarodnim standardima. Analiza uključuje pregled bitnih elemenata ugovora, poput njegovog nastanka, tipiziranih obrazaca i specifičnih klauzula, naglašavajući njihovu važnost za stabilnost i efikasnost pomorskog poslovanja. Uz to, istražuje se i ključna uloga pomorskog agenta kao posrednika koji koordinira sve aspekte pomorskog transporta, uključujući organizaciju utovara i istovara tereta, administrativne obveze, te rješavanje izazova koji se mogu pojaviti tijekom plovidbe. Njihova stručnost i angažman ključni su za osiguranje učinkovitog i sigurnog prolaza brodova kroz luke diljem svijeta. Postavlja se i pitanje odgovornosti ta štete te kako se rješava.

Ključne riječi: ugovor o pomorskoj agenciji, pomorski agent, osiguranje od odgovornosti.

SUMMARY

In the focus of this final paper is a detailed analysis of the maritime agency contract, a key document that regulates relations between maritime agents, shippers, and other participants in maritime transport. This agreement defines the rights, obligations, and responsibilities of all parties involved in maritime operations, and establishes procedures and specific clauses that ensure the proper course of business and compliance with international standards. The analysis includes an overview of the essential elements of the contract, such as its origin, standardized forms, and specific clauses, emphasizing their importance for the stability and efficiency of maritime operations. In addition, the key role of the maritime agent is explored as a mediator who coordinates all aspects of maritime transport, including the organization of loading and unloading cargo, administrative duties, and resolving challenges that may arise during navigation. Their expertise and engagement are key to ensuring the efficient and safe passage of ships through ports around the world. There is also the question of responsibility for that damage and how it is resolved.

Keywords: maritime agency contract, maritime agent, liability insurance.

SADRŽAJ

SAŽETAK	II
SUMMARY	II
SADRŽAJ	III
1. UVOD.....	1
2. POJMOVNO ODREĐENJE I KLASIFIKACIJA DJELATNOSTI POMORSKOG AGENTA	2
2.1. DEFINICIJA POMORSKOG AGENTA	2
2.2. POSLOVI POMORSKOG AGENTA.....	3
2.3. OBVEZE POMORSKOG AGENTA.....	5
2.4. PRAVA POMORSKOG AGENTA.....	6
3. ORGANIZACIJE VEZANE ZA AGENCIJSKO POSLOVANJE	9
3.1. INSTITUCIONALNI OKVIR	9
3.1.1. <i>Udruženje pomorskih agenata Hrvatske</i>	9
3.1.2. <i>Međunarodno udruženje pomorskih posrednika i agenata</i>	10
3.2. ZAKONODAVNI OKVIR.....	10
4. UGOVOR O POMORSKOJ AGENCIJI	12
4.1. SKLAPANJE UGOVORA.....	16
4.2. BITNI ELEMENTI UGOVORA	17
4.2.1. <i>Stranke ugovora</i>	17
4.2.2. <i>Sadržaj ugovora</i>	18
4.2.3. <i>Prestanak ugovora</i>	18
4.3. TIPIZIRANI OBRASCI UGOVORA.....	20
4.3.1. <i>Analiza klauzula AAA</i>	21
4.3.2. <i>Analiza klauzula GAA</i>	23
4.4. ANALIZA SPECIJALNIH POSLOVA POMORSKOG AGENTA NA PRIMJERU FUMIGACIJE TERETA.....	24
5. OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI	26
5.1. MEĐUNARODNA RAZINA – ITIC	26
5.1.1. <i>Stvarni primjer potraživanja i rješenje</i>	29
5.1.2. <i>Likvidacija štete</i>	29

5.1.3. Vještačenje	30
5.1.4. Analiza tereta	30
5.1.5. ITIC-ov prijedlog ugovora	31
5.2. NACIONALNA RAZINA	32
ZAKLJUČAK	34
LITERATURA	35
POPIS SLIKA	36

1. UVOD

Uvod u ovaj završni rad istražuje ključne aspekte ugovora o pomorskoj agenciji kao centralnu temu analize. Pomorski agenti su neizostavni sudionici u svijetu pomorskog transporta, igrajući ključnu ulogu u koordinaciji i administraciji brodskih operacija. Njihova funkcija obuhvaća širok spektar aktivnosti koje uključuju organizaciju iskrcaja i ukrcanja tereta, osiguranje pravilnog izvršenja zakonskih i administrativnih procedura te rješavanje eventualnih izazova tijekom plovidbe. U fokusu ovog rada je dubinska analiza ugovora o pomorskoj agenciji. Počevši od općeg pregleda, istražit će se bitne stavke ugovora, uključujući proces nastanka ugovora i identifikaciju sudionika, te specifični sadržaj ugovora koji definira obveze i prava svih uključenih strana. Posebna pažnja bit će posvećena tipiziranim obrascima ugovora o pomorskoj agenciji te njihovoj praktičnoj primjeni u kontekstu različitih vrsta pomorskih operacija. Dodatno, rad će istražiti specijalne klauzule koje se često koriste u ugovorima o pomorskoj agenciji, kao što je klauzula o fumigaciji tereta, pružajući detaljan uvid u njihovu svrhu i praktičnu primjenu. Kroz sustavno istraživanje navedenih tema, ovaj rad ima za cilj produbiti razumijevanje zakonskih, administrativnih i praktičnih aspekata ugovora o pomorskoj agenciji, naglašavajući njihovu ključnu ulogu u efikasnom upravljanju pomorskim operacijama i osiguranju usklađenosti s međunarodnim standardima i regulativama.

2. POJMOVNO ODREĐENJE I KLASIFIKACIJA DJELATNOSTI POMORSKOG AGENTA

Pojam pomorskog agenta se ne definira direktno, kada se on ubroji u subjekte pomorskog prava nastaje razlika jer se određuju zasebni pojmovi za agenta koji obavlja samo neke pomorsko-agencijske zadatke i poslove. Zbog tog trebalo bi doći do definicije određivanjem dužnosti, odgovornosti, pravima, vrstama agenata, njihovih poslova, položaja u pravnom sustavu, razlika i sličnosti pomorskog agenta i drugih osoba koji imaju za cilj baviti se sličnim poslovima te odnosa prema trećim osobama.

2.1. DEFINICIJA POMORSKOG AGENTA

Pomorski agent je pravna ili fizička osoba koja pruža razne usluge i podršku u administrativnim, operativnim i logističkim aspektima pomorskog prometa. Njegova uloga je ključna u olakšavanju komunikacije i koordinacije između različitih dionika u pomorskom sektoru, uključujući brodare, vlasnike brodova, lučke vlasti, carinske službe i druge relevantne strane. Pomorski agent djeluje kao predstavnik brodarka ili vlasnika broda te obavlja različite zadatke koji su ključni za učinkovito i sigurno upravljanje brodovima i teretom. Njegove glavne odgovornosti uključuju administrativne poslove poput prijave dolaska i odlaska brodova, organizaciju teretnih operacija, koordinaciju s lučkim vlastima i carinskim službama, upravljanje posadom te obavljanje financijskih transakcija u ime brodarka. Pomorski agent igra ključnu ulogu u osiguravanju učinkovitosti, sigurnosti i transparentnosti pomorskog prometa.

Uz definiciju pomorskog agenta potrebno je odrediti uz djelatnosti koje obavlja i još neke elemente koje ga karakteriziraju npr. prema poslovima koje obavlja može biti: lučki agenti, agent tereta, agent posrednika i agent osiguranja. U agentove poslove ubrajaju se i razna posredovanja, tijekom: sklapanja ugovora o kupoprodaji, gradnji, remontu, iskorištavanju brodova, osiguranju u plovidbi, pribavljanju posade za brodarka. Promatranjem podjela agenata, sigurno je za zaključiti da je za sve spomenute agente specifično to da ne djeluju u svoje ime nego u ime i za račun nalogodavatelja. Pomorski agent za rad koji obavi ima pravo na naknadu troškova i na agencijsku nagradu. U praksi se agencijska nagrada ugovara, a nekad se može vidjeti i u javno objavljenim tarifama. Uzevši sve navedeno u obzir ukratko definicija pomorskog agenta bi bila sljedeća: Pomorski agent je fizička ili pravna osoba koja je registrirana za obavljanje pomorsko-agencijskih poslova, obavlja poslove zastupanja, posredovanja, i pomaganja u ime i za račun nalogodavca, ili u svoje ime ako je tako ugovoreno,

za izvršene poslove od strane nalogodavca prima nagradu te mu je on dužan i nadoknaditi troškove

2.2. POSLOVI POMORSKOG AGENTA

Kada je definicija pomorskog agenta jasnija dalje što taj agent radi, koji su mu poslovi koje zaprima i obavlja, poslovi pomorskog agenta dijele se na : poslove zastupanja, pomaganja i posredovanja. Kako bi pomorski agent obavljao navedene poslove što bolje, ima i neke obveze, kao na primjer : postupanje prema principalovom nalogu, postupanje s pažnjom dobra i uredna trgovca, obavještanje nalogodavca o provođenju naloga i o stanju na tržištu, obveza podnošenja obračuna nalogodavcu, obveza osobnog obavljanja poslova te obveza isticanja osobine agenta. Kada izvrši navedene poslove i obveze pomorski agent ima i određena prava kao na primjer: prava na agencijsku nagradu, naknadu troškova, te prava privilegija, retencije i zaloga.¹

Kako bi lakše razumjeli, ovo su neki primjeri poslova/usluga i sfere poslovanja kojih se tiču: administrativne usluge, kao što su prijava dolaska i odlaska brodova u luci, priprema i obrada pomorske dokumentacije, uključujući manifeste tereta, carinske obrasce, izvještaje o teretu, isprave o vlasništvu itd., te koordinacija i nadzor administrativnih procedura i formalnosti vezanih uz boravak brodova u luci; operativne usluge, uključujući koordinaciju teretnih operacija kao što su utovar i istovar tereta, rukovanje teretom, organizaciju skladištenja i manipulaciju teretom na lukama, osiguranje sigurnosti i učinkovitosti teretnih operacija te upravljanje logističkim procesima povezanim s pomorskim prometom; financijske usluge, kao što su upravljanje financijskim transakcijama u ime brodarara, uključujući upravljanje plaćanjem luka, naplatu troškova usluga, osiguranje itd., priprema financijskih izvješća, praćenje troškova i prihoda te upravljanje financijskim aspektima pomorskih operacija; koordinacija s lučkim vlastima i drugim relevantnim stranama, uključujući uspostavljanje i održavanje komunikacije s lučkim vlastima radi osiguranja usklađenosti s regulativama i procedurama, koordinacija s carinskim službama, inspektorima, agencijama za sigurnost plovidbe i drugim relevantnim tijelima, te praćenje promjena u zakonodavstvu i propisima te osiguranje da se primjenjuju u pomorskim operacijama; upravljanje posadom, uključujući pružanje usluga upravljanja posadom, organizaciju smještaja, prehrane, medicinske skrbi i ostalih potreba posade tijekom boravka broda u luci; te praćenje i izvještavanje, uključujući praćenje operativnih aktivnosti

¹ Borčić, V., 1999, Međunarodni i hrvatski propisi o pomorskom agentu, Rijeka

brodova u luci te pružanje redovitih izvješća brodarima o stanju i napretku teretnih operacija, sigurnosti broda i posade te drugim relevantnim informacijama.

U posredovanju:

Od raznih navedenih poslova i usluga, agent može sudjelovati i u poslovima posredovanja, uključujući posredovanje u sklapanju ugovora o iskorištavanju brodova, posredovanje u kupoprodaji brodova, posredovanje u gradnji i remontu brodova, posredovanje u pribavljanju posade za brodare, te posredovanje tijekom osiguranja tereta, broda i putnika, a posebno posredovanje prilikom sklapanja ugovora o iskorištavanju pomorskih brodova, što uključuje posredovanje u slobodnoj plovidbi, linijskoj plovidbi, kabotaži i drugim ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova, pri čemu je bitno da agent odradi sljedeće prilikom sklapanja ugovora o prijevozu stvari morem: praćenje tržišta, odabir odgovarajućeg tipa broda radi operativne učinkovitosti, odabir odgovarajućeg vlasnika broda, odabir odgovarajućeg tipa ugovora te definiranje prihvatljive, razumne vozarine na temelju odnosa ponude i potražnje

Posredovanje u slobodnoj plovidbi (chartering):

Poslovi posredovanja pomorskog agenta u slobodnoj plovidbi mnogo su složeniji nego u linijskoj plovidbi jer se ne radi o istim brodarima, a predstavnici tereta nisu upućeni na iste brodare, te postoje razne vrste ugovora. Broker se pojavljuje kao posrednik između vlasnika tereta koji traži brod i vlasnika broda tj. brodara koji takav brod nudi. O njemu ovisi hoće li se sklopiti ugovor o prijevozu (charter party).

Posredovanje u linijskoj plovidbi (booking)

Osnovni posao agenta jest da u pojedinim lukama ugovara brodski prostor za račun linijskog broдача. S obzirom na specifičnost poslovanja, linijski brođari, posebice veliki linijski brođari imaju svoje agente kao djelatnike. Ako se za poslove posredništva koriste uslugama samostalnih agencija, linijski brođari sklopit će s njima ugovor o pomorskoj agenciji. O zaključenim poslovima pomorski agent izdaje naručitelju prijevoza ispravu pod nazivom “cargo booking note”, a na osnovu te potvrde kasnije se izdaje teretnica.

Poslovi prilikom posredovanja u sklapanju ugovora o prijevozu stvari morem uključuju da agent ima sljedeće uloge i zadatke te se od njega očekuje: savjetodavna uloga, pravovremno prikupljanje informacija, postupanje u izvanrednim i neplaniranim okolnostima, profesionalni pristup i poslovna etika te da djeluje kao medijator

Posredovanje pri kupnji brodova:

Posredovanje tijekom kupoprodaje novih ili polovnih brodova ubraja se među važnije poslove pomorskog agenta.

Predmet kupoprodaje mogu biti novoizgrađeni brodovi, polovni brodovi te stari brodovi koji se kupuju za rezalište. Da bi se sklopio kupoprodajni ugovor, pomorski agent mora imati izričito ovlaštenje kupca, jer to ovlaštenje nije sadržano u redovitim agentovim ovlaštenjima.

Ako potpisuje ugovor o kupoprodaji, pomorski agent to radi u ime i za račun broдача kao njegov zastupnik. U praksi ugovor potpisuju sami brođari, a agent sastavlja nacrt kupoprodajnog ugovora kojeg predlaže zainteresiranim strankama

Specijalni poslovi pomorskog agenta:

Poslovi pomorskog agenta u slučaju samovoljnog napuštanjabroda od strane posade ili putnika, poslovi pomorskog agenta u slučaju otkrivanja postojanja slijepih putnika, poslovi vezani za fumigaciju brođa, poslovi u slučaju sudara ili udara brođa, poslovi u slučaju zaustavljanja brođa.

2.3. OBVEZE POMORSKOG AGENTA

Obveze pomorskog agenta su raznolike i obuhvaćaju širok spektar zadataka koji su ključni za uspješno upravljanje pomorskim operacijama i pružanje podrške brođarima, vlasnicima brođova i ostalim relevantnim dionicima. Ovo su najbitnije: pomorski je agent obvezan i ovlašten uporabom dužne pažnje, u granicama danog ovlaštenja, obavljati poslove koji su potrebni ili uobičajeni za izvršenje dobivenog naloga, a nalog može biti izričit ili općenit, uz mogućnost odstupanja od naloga radi interesa nalogodavatelja, u dobroj vjeri; pomorski je agent obvezan i ovlašten uporabom dužne pažnje, u granicama danog ovlaštenja, obavljati poslove koji su potrebni ili uobičajeni za izvršenje dobivenog naloga te mora postupati savjesno i pošteno, uz profesionalnu odgovornost prema pravilima ponašanja usvojenim 2009. godine; pomorski agent dužan je obavještavati nalogodavatelja o izvršavanju naloga i stanju na tržištu, čuvati tri godine kopije isprava koje ispostavlja i koje prima u vezi s izvršenjem naloga te se te isprave smatraju poslovnom tajnom koju pomorski agent ne smije otuđiti bez odobrenja nalogodavatelja; pomorski agent dužan je obračunati nagradu i troškove za svoje usluge i položiti račun nalogodavatelju za njegova sredstva u propisanom roku, voditi poslovne knjige gdje će posebno biti iskazane stavke u vezi s potraživanjima i dugovanjima nalogodavatelja, a obveza podnošenja obračuna nalogodavcu slijedi iz obveze postupanja s pažnjom dobrog i

urednog gospodarstvenika; pomorski agent dužan je obavljati agencijske usluge osobno ili preko svojih djelatnika, a opći agent može imenovati podagenta, o čemu je dužan obavijestiti nalogodavatelja, s tim da agent ne može prenijeti na podagenta veća ovlaštenja od onih koja su njemu dana; te ako pomorski agent izričito ne navede da nastupa u svojstvu agenta, smatra se u odnosu na osobu koja je u dobroj vjeri da radi u svoje ime.

2.4. PRAVA POMORSKOG AGENTA

Sada kada imamo uvid što pomorski agent radi, što se od njega očekuje u raznim situacijama i vrstama zadataka te koje su mu obveze on ima i određena prava, a to su: agencijska nagrada, pravo na naknadu troškova, pravo na prijebaj i pravo pridržaja (retencije).

Pravo na naknadu troškova:

Pomorski zakonik (PZ) daje pomorskom agentu pravo na predujam za pokrivanje vlastitih troškova kao i troškova učinjenih za nalogodavca.² Ovo pravo obuhvaća ne samo izravne troškove učinjene za nalogodavca, kao što su razne lučke pristojbe, korištenje plovnih putova i opskrba broda, već i režijske troškove koje agent ima za svoj račun, uključujući poštanske troškove i troškove upotrebe automobila³. Iako iz definicije ugovora o pomorskoj agenciji i članka 681. stavka 1. PZ-a proizlazi da svaki agent ima pravo na naknadu troškova i nagradu, zakonodavac je posebno regulirao pravo na naknadu troškova i nagradu za pomorskog agenta koji je posredovao pri sklapanju ugovora⁴. Ovo je učinjeno kako bi se otklonile sumnje o tome ima li pomorski agent koji je samo posrednik pravo na naknadu troškova i nagradu. Ova odredba se može tumačiti kao namjera zakonodavca da naglasi kako pravo na naknadu troškova i nagradu ima samo onaj agent-posrednik čijim je posredovanjem ugovor sklopljen. Sklapanje ugovora je pretpostavka za ostvarenje prava na nagradu, slično kao prema članku 835. Zakona o obveznim odnosima (ZOO). No, u dijelu naknade troškova PZ, kao *lex specialis*, stavlja pomorskog agenta-posrednika u povoljniji položaj nego ZOO jer u slučaju uspjeha predviđa posebno pravo na naknadu troškova. Ako naknada troškova nije plaćena, pomorski agent ima pravo pridržaja na imovini nalogodavca. Ovaj izraz bi možda trebalo promijeniti jer se pojam "pridržaj" u pravnom prometu veže uz pridržaj prava vlasništva i stvarnog tereta u korist onoga koji ima pravo vlasništva na nekom predmetu koji predaje drugome⁵. Smislenije bi bilo koristiti izraz "pravo zadržanja" na imovini nalogodavca. Pravo zadržanja nije sredstvo stvarno-pravnog

² Čl. 681. st. 1. PZ-a.

³ Borčić, V., op. cit., bilj. 2, str. 54.

⁴ Čl. 682. PZ-a

⁵ Čl. 462. ZOO-a

osiguranja potraživanja već realno sredstvo pojačanja obvezno-pravnog odnosa, te bi se na njega primjenjivala ograničenja iz ZOO-a. ⁶U vezi s pravom zadržanja, postavlja se pitanje ima li pomorski agent pravo zadržanja ako mu predujam za naknadu troškova nije plaćen. Ako se uzme u obzir da zakonodavac propisuje pravo na predujam kao zakonsko imovinsko pravo, primjenu instituta pridržaja trebalo bi proširiti na osiguranje naplate predujma.

Agencijska pristojba obuhvaća poslove prihvata i otpreme broda, dok je agencijska provizija prisutna kod poslova posredovanja i razlikuje se ovisno o vrsti posla kojeg pomorski agent obavlja. Ako provizija nije određena ugovorom, uzima se uobičajena nagrada. Utvrđivanje visine provizije uključuje: posredovanje pri sklapanju ugovora o prijevozu u linijskom prometu, gdje se uzima postotak od vozarine označene u manifestu tereta ili prevoznine (putničke karte); posredovanje pri sklapanju ugovora o prijevozu brodovima slobodne plovidbe, prema samom ugovoru o prijevozu tereta; uobičajena minimalna provizija određena preko Baltic Exchange koja iznosi 1,25% od vozarine; posredovanje pri kupoprodaji i gradnji brodova, uz postotak od ugovorene kupoprodajne cijene broda; posredovanje pri popravku ili remontu broda, s postotkom od cijene radova; te posredovanje pri osiguranju broda, tereta i drugih interesa, uz postotak od premije osiguranja. Prema Općim uvjetima poslovanja (OUP), ako visina provizije nije ugovorena, pomorskom agentu pripada najmanje 2% od ukupnog bruto iznosa koji nalogodavatelj prima iz osnovnog posla. Trenutak stjecanja prava na proviziju nastupa kada pomorski agent ima pravo na naknadu troškova i nagradu za posredovanje i sklapanje ugovora na temelju činjenice da je posredovao pri sklapanju ugovora.

Pravo zadržanja:

Pomorski agent ima pravo zadržanja na imovini nalogodavatelja, što odgovara pravu zadržanja iz Zakona o obveznim odnosima (ZOO). Na temelju ovog prava, pomorski agent može namiriti svoje tražbine po osnovi troškova i nagrade (provizije) iz zadržane imovine nalogodavatelja, slično kao založni vjerovnik. Prije nego što pristupi naplati, dužan je pravodobno obavijestiti dužnika (principala) o svojoj namjeri⁷. ZOO također uređuje pravo zadržanja kod ugovora o djelu, te bi pomorski agent, kao pomagač principala, imao pravo zadržanja na imovini nalogodavatelja radi osiguranja naplate naknade za svoj rad, utrošeni materijal i ostale eventualne tražbine, prvenstveno troškove. ⁸U kontekstu ugovora o

⁶ Vedriš, M.; Klarić, P., Građansko pravo, Zagreb, Narodne novine, 2009., str. 415

⁷ Čl. 75. ZOO-a.

⁸ Čl. 618. ZOO-a.

trgovinskom zastupanju, zastupnik ima pravo zadržanja radi osiguranja svojih dospjelih potraživanja. Ovo pravo zadržanja odnosi se na iznose koje je zastupnik naplatio za nalogodavatelja po njegovom ovlaštenju, kao i na sve nalogodavateljeve stvari koje je zastupnik primio u vezi s ugovorom, bilo direktno od nalogodavatelja ili od treće strane, dok su te stvari kod njega ili osobe koja ih drži za njega, ili dok u posjedu ima ispravu (poput skladišnice ili teretnice) koja mu omogućuje raspolaganje tim stvarima

3. ORGANIZACIJE VEZANE ZA AGENCIJSKO POSLOVANJE

3.1. INSTITUCIONALNI OKVIR

Institucionalne organizacije koje imaju za cilj unaprijediti poslovanje pomorskih agenata promiču što bolji položaj agenata, promicanje poštene poslovne prakse, izdavanje obrazaca i ostalih dokumenata bitnih za pomorski prijevoz, savjetovanje članova oko nejasnih dijelova ugovora kao i međusobna suradnja udruženja na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Na nacionalnoj razini to je UPAH - Udruga pomorskih agenata Hrvatske

Na razini Europske Unije je ECASBA - Europska zajednica pomorskih posrednika i agenata

I na međunarodnoj razini to je FONASBA – Međunarodno udruženje pomorskih posrednika i agenata

3.1.1. Udruženje pomorskih agenata Hrvatske

UPAH - Udruga pomorskih agenata Hrvatske (Association of Shipbrokers and Agents of Croatia) osnovana je 15. travnja 1992. u Rijeci. Iste godine postaje članica i FONASBOM. Glavni cilj im je unaprijediti i uskladiti djelovanja pomorskih agenata te promiču i unaprijeđuju profesionalne interese struke. Djelatnost im se proteže na cijelu Republiku Hrvatsku. Udruga ima svoj Statut i Pravila ponašanja. Tijela udruge su Skupština svih članova, Upravni odbor, Nadzorni odbor, Predsjednik i Tajnik Udruge. Izvršna tijela bira a Tajnika imenuje Skupština. Udruga ima stalne i povremene Stručne odbore. Stalni Stručni odbori su:

Odbor za komercijalnu politiku

Odbor za nacionalne i međunarodne odnose i ugovore

Odbor za članstvo i odnose među agentima

Odbor za kvalitetu i normizaciju

Odbor za kontejnerizaciju⁹

⁹ <https://asbac.hr/o-nama/>

Neke od djelatnosti: donošenje Općih uvjeta poslovanja pomorskih agenata, donošenje Pravila ponašanja pomorskih agenata, suradnja s nadležnim Ministarstvom i ostalim državnim tijelima, suradnja s FONASBA-om

3.1.2. Međunarodno udruženje pomorskih posrednika i agenata

Federacija nacionalnih udruga brodskih brokera i agenata (FONASBA) . Osnovana 1969. godine, organizacija promiče poštene i ravnopravne prakse i osigurava razumijevanje potreba svojih članova na međunarodnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini diljem pomorske industrije. Prati sve događaje koji su od interesa i zabrinutosti za poslove posredovanja i pomorske agencije te poduzima odgovarajuće mjere kako bi osigurao da su ti interesi zaštićeni. Članovi FONASBA-e: udruge agenata, državne organizacije, pridruženi članovi, klupski članovi. Neki od ciljeva: na legitiman i autoritativan način izjašnjavati se i konzultirati s drugim tijelima o svim pitanjima pomorskog poslovanja, djelovati na poboljšanju položaja pomorskih agenata. ima savjetodavni status pri Međunarodnoj pomorskoj organizaciji (IMO), Konferenciji Ujedinjenih naroda za trgovinu i razvoj (UNCTAD) i Svjetskoj carinskoj organizaciji (WCO). Također blisko surađujemo s tijelima koja posjeduju brodove Međunarodnom pomorskom komorom, BIMCO , Intercargo i Intertanko.¹⁰

3.2. ZAKONODAVNI OKVIR

Vrste propisa prema podrijetlu mogu se podijeliti na heteronomne i autonomne. Heteronomni propisi uključuju one koje donosi zakonodavno tijelo ili međunarodne organizacije, te obuhvaćaju Ustav, međunarodne konvencije, zakone i podzakonske akte. Ustav predstavlja temeljni pravni akt države i postavlja osnovna načela na kojima počiva pravni sustav. Međunarodne konvencije su ugovori koje sklapaju države i međunarodne organizacije i koje su obvezne za njihove potpisnike. Zakoni su pravni propisi koje donosi zakonodavno tijelo države i koji reguliraju razna društvena područja. Podzakonski akti su propisi doneseni na temelju zakona i imaju svrhu preciziranja ili provedbe zakonskih odredbi.

S druge strane, autonomni propisi su oni koje stvaraju sami sudionici gospodarskog prometa, a ne zakonodavno tijelo, te su unutar granica slobode koju im je dao zakonodavac. Među autonomnim propisima nalaze se opći uvjeti poslovanja (OUP), klauzule, uzance (lučke) i trgovački običaji. Opći uvjeti poslovanja su standardizirani uvjeti koji se primjenjuju u određenim vrstama ugovora i poslovanja. Klauzule su pojedinačne odredbe unutar ugovora koje

¹⁰ <https://www.fonasba.com/fonasba-member>

specificiraju određene obveze i prava ugovornih strana. Uzance, posebno lučke uzance, su uobičajena pravila i postupci koji se primjenjuju u određenim poslovnim situacijama ili sektorima, kao što su lučke operacije. Trgovački običaji su nepisana pravila koja se razvijaju kroz praksu i široko su prihvaćena među trgovcima u određenom području ili industriji.

Dakle, heteronomni propisi dolaze iz formalnih zakonodavnih procesa i međunarodnih dogovora, dok autonomni propisi proizlaze iz prakse i dogovora samih sudionika gospodarskog prometa.

4. UGOVOR O POMORSKOJ AGENCIJI

Ugovorom o pomorskoj agenciji, pomorski agent se obvezuje, na temelju opće ili posebne punomoći, u ime i za račun nalogodavca, obavljati pomorske agencijske poslove, te poslove pomaganja, posredovanja i zastupanja, a nalogodavac se obvezuje pomorskom agentu nadoknaditi troškove i platiti nagradu¹¹

Ugovor o pomorskoj agenciji dvostrani je pravni posao kojim se zasniva pravni odnos između pomorskog agenta i nalogodavca. Nalogodavac može biti prijevoznik, brodovlasnik ili brodar, vlasnik tereta odnosno osoba zainteresirana za teret i osiguratelj. Pojam i poslovi pomorskog agenta propisani su Pomorskim zakonikom, Pravilnikom o uvjetima za obavljanje djelatnosti pomorskog agenta, te pravima i obvezama pomorskog agenta i Općim uvjetima poslovanja pomorskih agenata Hrvatske. Na ugovor o pomorskoj agenciji mogu se na odgovarajući način primjeniti i odredbe Zakona o obveznim odnosima. Pošto su odredbe Pomorskog zakonika o pomorskom agentu pretežno dispozitivne pravne prirode, za reguliranje odnosa između pomorskog agenta i njegovog nalogodavca mjerodavnim se smatra ugovor o pomorskoj agenciji.

Nastupanje pomorskog agenta u ime obiju ugovor strana(prikaz presude):

Predmet ovog spora je zahtjev tužitelja za naknadu štete zbog zaustavljanja njegovog broda u luci B. u Alžiru. Naime, alžirske vlasti su na zahtjev primatelja tereta zaustavile brod zbog manjka isporučenog tereta. Prvotuženik, koji je nastupao kao naručitelj prijevoza i agent tužitelja te tvrtke S. H. E. G. M. iz Austrije (u daljnjem tekstu tvrtka S.), poslao je primatelju teretnicu bez primjedbi, što tužitelj nije znao. Teretnica je trebala sadržavati primjedbu da je ukrcano 618 cbm drvene građe manje od ugovorene količine od 2.750 cbm.¹²

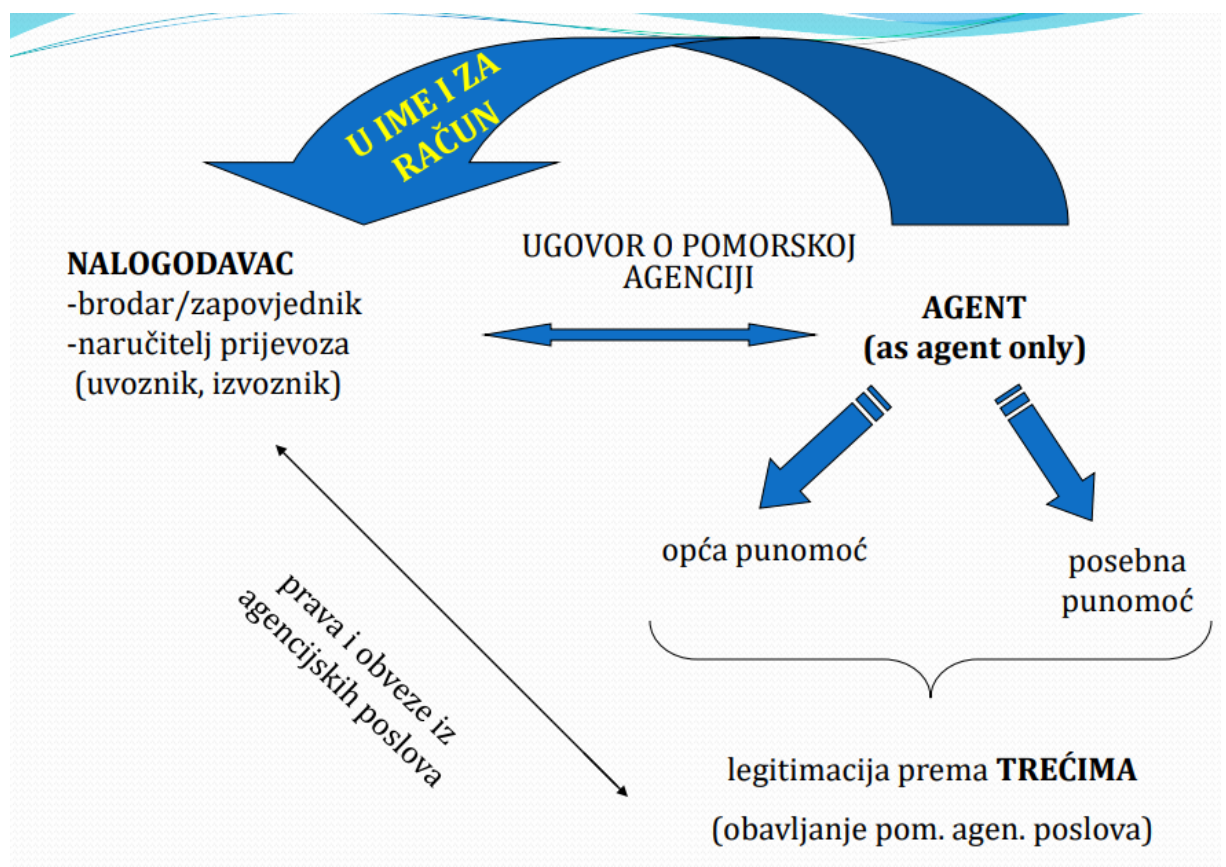
U postupku pred nižestupanjskim sudovima utvrđeno je sljedeće: Tvrtka S. je 29. rujna 2000. unajmila brod MB "P." u vlasništvu tužitelja za prijevoz 2.750 cbm drvene građe iz Rijeke za luku B. u Alžiru. Prema teretnici, tvrtka S. je bila krcatelj i vlasnik te robe. Ugovor o najmu broda sklopio je prvotuženik kao agent tvrtke S. U Rijeci je ukrcano 2.132,172 cbm drvene građe zbog stabiliteta broda, a ostatak ugovorene količine nije ukrcan. Prvotuženik je prije dovršenog ukrcaja izdao teretnicu bez primjedbi i poslao je primatelju tereta, dok je zapovjednik broda

¹¹ Članak 674. PZ-a

¹² Skorupan Wolff, V. (2009). Nastupanje pomorskog agenta u ime obiju ugovornih strana : (prikaz presude). Poredbeno pomorsko pravo, 48 (163), 215-218

nakon ukrcaja upisao primjedbe o stvarnoj količini ukrcane robe. U postupku osiguranja pred Trgovačkim sudom u Rijeci, tužitelj je naveo da je prvotuženik djelovao kao agent tvrtke S. i da nema mjesta primjeni određenih odredbi Pomorskog zakonika. Nižestupanjski sudovi su odbili tužbeni zahtjev, zaključivši da šteta koja je eventualno nastala tužitelju zbog zaustavljanja broda nije odgovornost prvotuženika kao agenta tvrtke S., već eventualno te tvrtke. Prvostupanjski sud odbio je tužbeni zahtjev prema prvotuženiku A. d.o.o. za isplatu 116.391,88 USD sa zateznim kamatama i za naknadu parničnih troškova. Tužitelj je obvezan prvotuženiku naknaditi parnične troškove u iznosu od 115.623,50 kn. Također, odlučeno je da će se o tužbenom zahtjevu prema drugotuženiku L. R. raspravljati nakon pravomoćnosti presude u smislu članka 197. ZPP-a. Drugostupanjski sud odbio je tužiteljevu žalbu i potvrdio prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev odbijen, kao i u odluci o parničnim troškovima. Protiv pravomoćne drugostupanjske presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske tužitelj je podnio reviziju iz svih revizijskih razloga. Vrhovni sud Republike Hrvatske prihvatio je tužiteljevu reviziju i ukinuo presudu Visokog trgovačkog suda te presudu Trgovačkog suda u Rijeci u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev odbijen. Također su ukinute odluke o parničnim troškovima i predmet je vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. O troškovima revizijskog postupka odlučit će prvostupanjski sud u konačnoj odluci. Vrhovni sud je ocijenio da je revizija osnovana zbog pogrešne pravne ocjene i nepotpunog utvrđenja činjeničnog stanja. Sud je istaknuo da nije prihvatljiv zaključak nižestupanjskih sudova o neosnovanosti tužbenog zahtjeva prema prvotuženiku. Prema stajalištu Vrhovnog suda, s obzirom na navode stranaka i sadržaj teretnice, nije sporno da je prvotuženik nastupao i kao agent tužitelja – brodara. Prema odredb i čl. 692. Pomorskog zakonika., pomorski agent može, na temelju izričitog ovlaštenja ugovornih strana, potpisati ugovor o iskorištavanju brodova u ime i za račun obiju ugovornih strana, pri čemu je dužan postupati s naročitom pažnjom vodeći računa o interesima obiju strana. Tužitelj je tvrdio da je prvotuženik bez njegova znanja i ovlaštenja poslao kopiju teretnice bez primjedbi primatelju robe u Alžiru, što je rezultiralo zadržavanjem broda i prouzročilo štetu tužitelju. Prvotuženik je tvrdio da je izdavanje "čiste" teretnice bila obveza tužitelja kao brodara, a da se eventualne primjedbe unose u časničku potvrdu, a ne u teretnicu. Nižestupanjski sudovi nisu utvrdili je li bila ugovorena obveza tužitelja na izdavanje "čiste" teretnice i je li to bilo u interesu tužitelja ili samo u interesu tvrtke S. Vrhovni sud je ukazao na potrebu utvrđivanja je li prvotuženik slanjem teretnice bez primjedbi djelovao protivno interesu tužitelja i time prouzročio štetu zbog zaustavljanja broda. Također je potrebno utvrditi je li bilo moguće ukrcati svu ugovorenu količinu robe i je li prvotuženik postupio prema nalogu tužitelja da se dio tereta raspoji i ukrcava bez bandlova. Ako

je prvotuzenik bio obavezan postupiti prema tom nalogu, mogao je doprinijeti nastanku štete. Vrhovni sud je naložio prvostupanjskom sudu da raspravi sporna pitanja i donese novu presudu, uključujući odluku o parničnim troškovima. O troškovima revizijskog postupka odlučit će prvostupanjski sud u konačnoj odluci.



Izvor: <https://www.pravo.unizg.hr/> (4.6.2024.)

Slika 1 Ugovor o pomorskoj agenciji

Pomorski zakonik je učinio bitan pomak u reguliranju ugovora o pomorskoj agenciji. Time se hrvatsko zakonodavstvo svrstava među rijetke u Europi koji ovaj ugovor sui generis i status pomorskog agenta kao subjekta reguliraju u pomorskim zakonicima. Takav se ugovor uvelike razlikuje od sličnih poslova trgovačkog i građanskog prava. Poslovi pomorskog agenta su bitni sastojci ugovora, a Zakonik ih definira kao zastupanje, posredovanje i pomaganje nalogodavatelju u pomorskom poslovanju. Istaknuti su posebni poslovi kao prihvaćanje i otpremanje brodova i posredovanje pri zaključivanju ugovora o iskorištavanju pomorskih brodova.

Propisane su osnovne obveze i prava pomorskih agenata, posebice dužnost isticanja osobitosti agenta i pravo na osiguranje predujma za pokriće nagrade i troškova. Pomorski agent može na osnovi izričite ovlasti potpisati ugovor u ime i za račun obiju strana ugovora o iskorištavanju pomorskih brodova. Veće su ovlasti agenta kojemu nalogodavatelj daje opću pomoć. Prema zakonu ministar, nadležan za poslove pomorstva, donosi Pravilnik o uvjetima poslovanja pomorskih agenata.

Pitanjem pomorskih agenata bave se danas i međunarodne organizacije, kao UNCTAD koji je izradio minimum standarda za pomorske agente, i FONASBA, koji rade na smjernicama za djelatnost pomorskih agenata i s tim u vezi izradili su upitnike o sadašnjem stanju ovoga važnog posla u pomorstvu.

Kako ugovor o pomorskoj agenciji spada i u ugovore o zastupanju iz obveznog prava, u slučaju postojanja praznina mogu se primjeniti i odredbe ZOO-a o ugovoru o trgovinskom zastupanju. Ugovorom o pomorskoj agenciji, pomorski agent se obvezuje, na temelju opće ili posebne punomoći, u ime i za račun nalogodavatelja, obavljati pomorsko agencijske poslove, te poslove pomaganja, posredovanja i zastupanja, a nalogodavatelj se obvezuje pomorskom agentu nadoknaditi troškove i platiti nagradu. Proučivši ovu definiciju danu u pomorskom zakoniku dolazimo do zaključka da je riječ o dvostrano obveznom ugovoru. Nalogodavac mora dati pomorskom agentu punomoć (opću ili posebnu), naknaditi troškove i platiti mu naknadu, a pomorski agent dužan je u ime i za račun nalogodavatelja obavljati pomorske agencijske poslove. Pomorski agencijski poslovi jesu posebice oni koji se odnose na plovidbu, brodove i njihovo iskorištavanje, a osobito na: prihvaćanje i otpremanje brodova, posredovanje pri sklapanju ugovora o iskorištavanju brodova, kupoprodaji, gradnji, preinaci i popravku brodova, osiguranju brodova, tereta i interesa, opskrbi zalihama, popunjavanju posadom, te na brigu o putnicima. Osim toga agent je dužan u granicama danog ovlaštenja obavljati poslove koji su potrebni i uobičajeni za izvršenje dobivenog naloga, brinuti se o interesima nalogodavca, izvješćivati nalogodavca o izvršenju naloga, predati obračun nalogodavcu i čuvati poslovne tajne svog nalogodavca. U svim tim poslovima koje obavlja u ime i za računa nalogodavca dužan je postupati s pažnjom urednog i savjesnog gospodarstvenika. U obavljanju svih tih poslova potrebnih da bi se ostvario nalog ona mora izričito navesti da djeluje u svojstvu agenta, usuprotno se smatra u odnosu na treću osobu u dobroj vjeri da radi u svoje ime. Ako se radi o ugovoru o pomorskoj agenciji sklopljenoj na temelju opće punomoći, onda takav ugovor mora biti sklopljen u pisanom obliku. Posljedica ne poštivanja te zakonske odredbe je ništavnost ugovora. Ugovorom o pomorskoj agenciji na temelju opće punomoći pomorski se agent

obvezuje u ime i za račun nalogodavaca obavljati sve poslove ili sve poslove određene vrste iz njegove djelatnosti

4.1. SKLAPANJE UGOVORA

Glavne faze u postupku sklapanja ugovora u kontekstu pomorske agencije uključuju ponudu i prihvrat iste. Ponuda predstavlja neformalni akt kojim jedna ugovorna strana izražava svoju volju da sklopi ugovor s drugom stranom, obično sadržavajući sve bitne elemente ugovora kao što su predmet, cijena, vrijeme izvršenja i ostali relevantni uvjeti. Ponuda može biti usmena ili pisana, a u određenim slučajevima zakon može zahtijevati određeni oblik ponude kako bi bila pravno obvezujuća.¹³

Ponuditelj je obvezan na ponudu do isteka naznačenog roka, ukoliko je takav rok naznačen. Ako rok nije naznačen, ponuditelj je obvezan na svoju ponudu dok ista ne stigne ponuđenoj strani te ona ne donese odluku o prihvatu. Pravovaljan prihvrat ponude predstavlja pozitivno očitovanje volje ponuđene strane kojom se prihvaća ponuda u cijelosti i bez ikakvih dodatnih uvjeta ili izmjena. Djelomičan prihvrat ili prihvrat s dodatnim uvjetima smatra se odbijanjem ponude te ne stvara ugovorni odnos.

Sklapanje ugovora može se odvijati na različite načine ovisno o prisutnosti ili odsutnosti ugovornih strana. Ako su strane nazočne, to obično znači da se ugovor sklapa tijekom neposrednih pregovora u istoj prostoriji ili putem telefona ili elektroničke komunikacije gdje se odmah može dati protuizjava. Ako su strane odsutne, ugovor se može sklopiti putem prepiske, glasnika ili elektroničke pošte, pri čemu je bitno da ponuditelj primi potpunu izjavu o prihvatu od strane prihvaćajuće strane kako bi ugovor bio valjan.

U praksi, ugovori o pomorskoj agenciji često se sklapaju putem standardiziranih obrazaca ili adhezijom, gdje je jedna strana prihvaćanjem uvjeta standardnog obrasca ili ugovora automatski vezana na njihove uvjete. Važno je da ugovorne strane jasno definiraju sve bitne elemente ugovora i da poštuju sve zakonske zahtjeve kako bi ugovor bio pravno valjan i obvezujući za obje strane.

¹³ Mandić, Lovrić, Pomorske agencije i otpremništvo, str. 123.

Adhezijski način sklapanja ugovora, poznat i kao pristupanje, definira situaciju kada jedna ugovorna strana prihvati opću ponudu druge strane ili prihvati sklapanje ugovora prema općim uvjetima poslovanja te strane, čime se eliminiraju faze pregovaranja i postiže značajna ušteda vremena. Ovaj tip ugovora karakterizira to da ponuditelj postavlja uvjete u koje se adhezijski ugovor može odbiti ili prihvatiti u cijelosti, bez mogućnosti izmjena, što često povlači jača strana u ekonomskom smislu. Adhezijski ugovori se razlikuju od tipskih ugovora po tome što ne dopuštaju nikakve izmjene, a sadržaj ugovora uglavnom diktira ekonomski jača strana. U praksi, opću ponudu za sklapanje ugovora može dati pomorski agent ili nalogodavac, a primjerice, u linijskom brodarstvu često se koriste opći uvjeti poslovanja koji olakšavaju sklapanje ugovora i pružaju pravnu sigurnost ugovornim stranama uspostavom standardiziranih pravila.

4.2. BITNI ELEMENTI UGOVORA

Ugovor o pomorskoj agenciji nastaje putem pažljivo vođenih pregovora između pomorskog agenta i vlasnika broda ili brodarske kompanije. Ti pregovori usmjeravaju definiranje opsega usluga, cjenovnih dogovora i rokova. Opsežne diskusije obuhvaćaju sve relevantne aspekte, poput tereta, vremena boravka u luci, špedicije, osiguranja i administrativnih zadaća. Nakon što se postigne dogovor, slijedi sastavljanje pismenog ugovora koji detaljno opisuje sve dogovorene uvjete. Ovaj dokument podliježe pravnoj reviziji kako bi se osiguralo poštivanje zakonskih propisa. Konačni korak je potpisivanje ugovora od strane obje strane, čime se formalizira njihova obveza poštivanja uvjeta ugovora tijekom trajanja suradnje. Nakon potpisivanja, pomorska agencija pruža dogovorene usluge u skladu s ugovorenim uvjetima, dok vlasnik broda ili brodarska kompanija osigurava da ispuni svoje obveze prema pomorskoj agenciji. Ovaj proces osigurava jasnoću, sigurnost i pravnu valjanost ugovornog odnosa između obje strane.

4.2.1. Stranke ugovora

Kao svaki ugovor prva stvar od interesa je tko sudjeluje u ugovoru, u ugovoru o pomorskoj agenciji sudjeluju: nalogodavatelj i pomorski agent

Sljedeći korak je ponuda i prihvata ponude, ponuda je očitovanje volje kojom jedna stranka objavljuje drugoj strani svoju namjeru sklapanja ugovora. Ponuda mora sadržavati: bitne sastojke ugovora prema naravi ugovora, namjeru ponuditelja da sklopi ugovor s ponuđenim podatak da se ponuda upućuje određenoj osobi. A što se tiče prihvata ponude ona je pozitivno

očitovanje volje one strane kojoj je ponuda poslana. Prihvat ponude mora sadržavati :potpun prihvat ponude, pravu volju ponuđenog prihvat mora dati ponuđena osoba, prihvat mora stići pravodobno ponuditelju

Načini sklapanja ugovora: telefonom (nazočne stranke), telefaksom (nenazočne stranke), elektroničkim putem (nazočne stranke), pristupanjem (adhezija), prešutno sklapanje ugovora

4.2.2. Sadržaj ugovora

Valjan sadržaj u ugovoru o pomorskoj agenciji je ključan za osiguranje stabilnosti, sigurnosti i povjerenja u poslovnom odnosu između pomorskog agenta i vlasnika broda ili broderske kompanije. Ovaj dokument služi kao temelj za definiranje obveza, odgovornosti i prava svake strane tijekom pružanja usluga agencije za brod. Jasno definirani uvjeti omogućuju izvršavanje obveza bez nesporazuma ili nesuglasica, čime se osigurava glatko putovanje broda kroz luku i obavljanje svih administrativnih zadataka. Nadalje, valjani ugovor mora biti u skladu s relevantnim zakonima i propisima kako bi se osigurala zakonska usklađenost i zaštita interesa obje strane. Kvalitetno sastavljen ugovor također može spriječiti nastanak sporova ili nesporazuma te poboljšati poslovni ugled obje strane. U konačnici, valjan sadržaj u ugovoru o pomorskoj agenciji pruža pravnu sigurnost, zaštitu interesa i poslovno povjerenje, čime se osigurava uspješna suradnja između pomorskog agenta i vlasnika broda ili broderske kompanije.

Bitni elementi ugovora o pomorskoj agenciji: predmet poslovanja /obavljanje pomorsko-agencijskih poslova (prema PZ-u, i naravi posla); cijena , rokovi , odredba o ekskluzivitetu.

4.2.3. Prestanak ugovora

Trajanje ugovora o pomorskoj agenciji može se odrediti ugovorom, pravilima ili običajem struke, ¹⁴a prestanak ugovora može nastupiti prema općim ugovornim pravima, uključujući otkaz, istekom roka, raskid zbog povrede ugovora, zakonske razloge kao što su stečaj jedne od strana ili smrt agenta, dok je u pravilu ugovor vremenski ograničen i prestaje istekom ugovorenog roka ili otkazom ako rok nije utvrđen; ugovor o pomorskoj agenciji može biti sklopljen za određene poslove, na određeno ili neodređeno vrijeme, s tim da se najčešće sklapa ugovor o posebnoj agenciji za određeni posao, dok kod generalne agencije može biti na određeno ili neodređeno vrijeme, a način prestanka ugovora ovisi o njegovom trajanju te se tijekom prestanka ugovora primjenjuju pravila trgovačkog ili građanskog prava, pri čemu

¹⁴ Borčić, V., Drinković, D., op.cit., p.69

ugovori u građanskom pravu prestaju ispunjenjem, sporazumom ili jednostrano, pri čemu se kod sporazumnog prestanka sklapa novi ugovor o raskidu, a jednostrano raskidanje može biti svojevrijedno ili opravdano zakonskim ili ugovornim razlozima, te ugovor može predviđati uobičajene načine raskida poput odustanka i otkaza ako se ne realiziraju ugovorne obveze.

Ugovor o pomorskoj agenciji sklopljen za određeni posao ili poslove može prestati ispunjenjem, sporazumnim obostranim raskidom ili jednostranim raskidom na zahtjev jedne od ugovornih stranaka, te može prestati i u slučaju propasti objekta ugovora poput nestanka određenog broda, čime se agentu oslobađaju obveze prema tom brodu, no brodar i dalje može biti dužan platiti agentovu nagradu, osim u slučaju više sile ili slučajne propasti; ništavnost ugovora također može dovesti do prestanka, bilo apsolutna ili relativna ništavnost, s posljedicama koje djeluju od početka ili od trenutka utvrđenja ništavnosti, a ugovor može prestati i nestankom pravne osobe, smrću jedne stranke ili konfuzijom, kada pomorski agent preuzme ulogu brodara broda za koji je već sklopio ugovor o agenciji s prethodnim vlasnikom. Ugovor o pomorskoj agenciji sklopljen na određeno vrijeme prestaje istekom dogovorenog vremena, što je čest slučaj kod brodarskih ugovora o prijevozu stvari ili osoba morem na određeno vrijeme, te se pomorsko-agencijski poslovi za to razdoblje povjeravaju određenom pomorskom agentu¹⁵; takvi ugovori prestaju istekom vremena, ali ako agent nastavi obavljati poslove nakon isteka ugovora, nalogodavac se obično ne protivi, što može dovesti do sklapanja novih ugovora o pomorskoj agenciji za isti ili sličan posao, ili eventualno ugovora na neodređeno vrijeme, s obzirom da ispunjenje ugovora ne znači prestanak jer ugovori sklopljeni na određeno vrijeme nisu ograničeni na određenu radnju nego na istek vremena, a ugovori za obavljanje određenih poslova ili posla slični su ugovorima o specijalnoj pomorskoj agenciji, dok se ugovori na određeno vrijeme sklapaju za opću pomorsku agenciju. Do sklapanja ugovora o pomorskoj agenciji na neodređeno vrijeme dolazi kroz ugovor o generalnoj agenturi, koji je prostorno ograničen, dok je vremenski neograničen; ugovor na neodređeno vrijeme prestaje istekom otkaznog roka, koji mogu utvrditi obje strane, no nedostatak određenja otkaznog roka može predstavljati problem jer nije bitan element ugovora. Otkazni rokovi u ugovorima o pomorskoj agenciji na neodređeno vrijeme obično su dulji, primjerice, za ugovor o generalnoj agenturi može biti godinu dana, iako nisu često regulirani pravnim sustavima; ugovor ne prestaje istekom vremena ili ispunjenjem jer nije određeno do kada se ugovor može ispunjavati, te može prestati na sve opisane načine, uključujući i zbog kršenja ugovora, što može uzrokovati

¹⁵ Borčić, V., Drinković, D., op.cit., p.73

prestanak i ugovora na određeno vrijeme ili za određene poslove, dok za ugovore na neodređeno vrijeme treba procijeniti primjereni otkazni rok u svakom pojedinom slučaju kako bi se zaštitile ugovorne stranke.

4.3. TIPIZIRANI OBRASCI UGOVORA

Tipizirani obrasci ugovora o pomorskoj agenciji predstavljaju standardizirane dokumente koji olakšavaju proces sklapanja ugovora između pomorskog agenta i vlasnika broda ili broderske kompanije. Ovi obrasci omogućuju efikasno definiranje ključnih elemenata ugovora, što uključuje opseg usluga, financijske uvjete, rokove, odgovornosti stranaka, kao i pravne i zakonske aspekte.

Prilagodljivi su specifičnim potrebama svake transakcije, što omogućuje fleksibilnost u odnosu na različite situacije i zahtjeve tržišta. Identifikacija stranaka, detaljan opis usluga koje će pružiti pomorska agencija, cjenovni uvjeti, rokovi za ispunjenje obveza, kao i odredbe o otkazu ugovora i zakonske klauzule, samo su neki od ključnih elemenata koji se mogu naći u takvim obrascima.

Korištenje tipiziranih obrazaca ugovora donosi niz prednosti. Prvenstveno, osigurava dosljednost u sadržaju i strukturi ugovora, čime se smanjuje mogućnost nesporazuma ili nedostataka. Osim toga, standardizirani obrasci mogu smanjiti troškove i vrijeme potrebno za sastavljanje ugovora, jer pružaju već definirane predloške koji se mogu prilagoditi specifičnim potrebama svake transakcije.

Važno je napomenuti da, iako se tipizirani obrasci koriste kao temelj za sastavljanje ugovora, uvijek je potrebno pažljivo provjeriti i prilagoditi uvjete kako bi se osigurala potpuna usklađenost s konkretnim zahtjevima i zakonskim regulativama koje se primjenjuju u određenoj situaciji. Na taj način, tipizirani obrasci postaju koristan alat koji olakšava proces sklapanja ugovora o pomorskoj agenciji, pružajući pravnu sigurnost i jasnoću ugovornih odnosa između pomorskog agenta i vlasnika broda ili broderske kompanije.



4.3.1. Analiza klauzula AAA

Tipizirani obrazac kojeg je publicirala FONASBA (Federacija nacionalnih asocijacija pomorskih agenata) i BIMCO (Baltičko i međunarodno pomorsko vijeće) postao je standardni alat ne samo u industriji pomorske agencije, već i u globalnoj pomorskoj zajednici. Ovaj obrazac, koji je rezultat dugogodišnjeg iskustva i suradnje između relevantnih stručnjaka, pruža sveobuhvatan okvir koji olakšava sklapanje ugovora o pomorskoj agenciji širom svijeta. Osim standardnih elemenata, ovaj obrazac može sadržavati i dodatne module ili prilagodbe kako bi se bolje odgovarao specifičnim zahtjevima pojedinih tržišta ili regulativama. Također, kroz suradnju s relevantnim strukturnim i regulatornim tijelima, FONASBA i BIMCO redovito ažuriraju ovaj obrazac kako bi odražavao najnovije promjene i trendove u industriji.

Odredbe koje su sadržane u ovom obrascu pružaju fleksibilnost strankama da ih prihvate, mijenjaju ili brišu prema njihovim specifičnim potrebama i zahtjevima. Ova prilagodljivost omogućuje strankama da ugovor prilagode svojim jedinstvenim situacijama, lokalnim propisima ili poslovnim preferencijama, čime se osigurava da ugovor odražava stvarne okolnosti i potrebe ugovornih strana. Kroz ovu mogućnost prilagodbe, ugovor postaje precizniji i relevantniji, što dodatno jača povjerenje i sigurnost u poslovne odnose između pomorskog agenta i vlasnika broda ili brodarske kompanije

Osim za lučku agenturu i pojedino ticanje luke ili ograničenog broja luka, tipizirani obrasci ugovora o pomorskoj agenciji također se koriste za reguliranje širokog spektra usluga i aktivnosti povezanih s pomorskim poslovanjem. To uključuje, primjerice, organizaciju prijema i otpreme tereta, vođenje pomorske dokumentacije, komunikaciju s relevantnim vlastima i institucijama, osiguravanje potrebnih usluga tijekom boravka broda u luci, kao i rješavanje administrativnih formalnosti i procedura. Ovi obrasci pružaju fleksibilnost i osiguravaju dosljednost u postupanju s različitim zahtjevima i uvjetima koji mogu varirati ovisno o specifičnostima pojedine luke ili tržišta

Cilj je jasno definirati međusobna prava i obveze ugovornih strana kako bi se osigurala transparentnost, sigurnost i pravna valjanost ugovornog odnosa. Ovaj temeljni princip omogućuje svakoj strani da jasno razumije svoje uloge, odgovornosti i očekivanja tijekom trajanja ugovora. Definiranje prava i obveza pruža strukturiran okvir za poslovanje i olakšava rješavanje sporova ili nesuglasica koje se mogu pojaviti tijekom izvršenja ugovora. Osim toga, jasno definirane obveze potiču poštivanje dogovorenih uvjeta i jačaju poslovno povjerenje između ugovornih strana.

 		AGENCY APPOINTMENT AGREEMENT PART I	
		1. Date of Agreement	
2. Agent (full style and address)		3. Principal (full style and address)	
FONASBA Quality Standard Certification <input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No			
4. Vessel		5. Port(s) of call	
Name: IMO number:			
6. Estimated time of arrival		7. Purpose of call	
8. Services (tick the boxes to apply) (Clause 3)		9. Agent's Bank details	
<input type="checkbox"/> Inward Clearance of Vessel <input type="checkbox"/> Outward Clearance of Vessel <input type="checkbox"/> Cargo Operations <input type="checkbox"/> Husbandry <input type="checkbox"/> Other (specify)		Currency: Bank: Address: Account Number: Account Name: IBAN: BIC/SWIFT code:	
10. Remuneration (See Annex A)		11. Funding (See Annex B)	
12. Agent contact details		13. Principal contact details	
14. Dispute Resolution (Clause 18 BIMCO Dispute Resolution Clause state (a), (b), (c), or (d); if (c) agreed state Singapore or English law; if (d) agreed, governing law and place of arbitration must be stated)			
15. Additional Clauses, if any			
It is mutually agreed that this Agreement shall be performed subject to the conditions contained herein consisting of Part I, Part II and Annexes A and B. In the event of a conflict of conditions, the provisions of Part I shall prevail over those of Part II and Annexes A and B to the extent of such conflict but no further.			
Signature and Company Stamp (Agent)		Signature and Company Stamp (Principal)	

Izvor: <https://www.bimco.org/contracts-and-clauses/bimco-contracts/agency-appointment-agreement> (20.5.2024)

2 Ugovor o imenovanju agenta

4.3.2. Analiza klauzula GAA

Tipizirani obrazac kojeg je publicirala FONASBA 2017. godine, a potvrđen je od strane BIMCO-a, pruža strankama iznimnu fleksibilnost u prilagođavanju ugovornih uvjeta njihovim konkretnim potrebama. Odredbe koje su sadržane u ovom obrascu ne predstavljaju statične mandate, već omogućuju strankama da ih prihvate, mijenjaju ili brišu prema njihovim jedinstvenim situacijama ili specifičnim zahtjevima transakcije. Ova prilagodljivost osigurava da ugovor odražava stvarne okolnosti i potrebe ugovornih strana, istovremeno pružajući sigurnost i pouzdanost u poslovni odnos. Osim toga, omogućuje se postizanje dogovora koji je obostrano koristan i zadovoljava potrebe obje strane, što jača povjerenje i stabilnost u poslovnoj suradnji.

Namijenjen je imenovanju agenta na dugi vremenski rok, tipizirani obrazac koji je publiciran od strane FONASBA 2017. godine, a potvrđen od strane BIMCO-a, sastoji se od dva glavna dijela i dodataka. Ti dijelovi pružaju sveobuhvatan okvir za definiranje odnosa između pomorskog agenta i vlasnika broda ili brodarske kompanije, obuhvaćajući općenite uvjete, definicije ključnih termina, prava i obveze obje strane, te postupke rješavanja sporova. Dodaci se mogu prilagoditi specifičnim zahtjevima ili uvjetima pojedine transakcije, pružajući fleksibilnost u ugovornom odnosu. Ovaj strukturirani pristup osigurava jasnoću, dosljednost i pravnu sigurnost, istovremeno pružajući mogućnost prilagodbe različitim situacijama ili zahtjevima koji se mogu pojaviti tijekom trajanja ugovora.

Prvi dio ugovora čine elementi ugovora koji obuhvaćaju osnovne definicije, općenite uvjete i pravila koja uspostavljaju okvir za suradnju između pomorskog agenta i vlasnika broda ili brodarske kompanije. U drugom dijelu, koji čine uvjeti ugovora, detaljno su opisani specifični poslovni aranžmani i odredbe koje uređuju poslove agenta. Ovdje se definiraju pitanja poput načina financiranja agentovog poslovanja, granica odgovornosti, postupci rješavanja sporova te nadležnosti tijela koja su ovlaštena za donošenje odluka u slučaju sporova ili nesuglasica. Ovi detaljni uvjeti pružaju jasnoću i preciznost ugovornih obveza i odgovornosti, čime se osigurava stabilnost i povjerenje u poslovni odnos između pomorskog agenta i vlasnika broda ili brodarske kompanije

Sadržaj ugovora obuhvaća niz ključnih elemenata koji su temelj za uspostavljanje i reguliranje odnosa između pomorskog agenta i nalogodavca. Prvi dio ugovora sastoji se od temeljnih odredbi koje postavljaju osnovne parametre suradnje, definirajući općenite uvjete i

pravila. Drugi dio detaljno opisuje obveze samog agenta, uključujući sve aktivnosti i odgovornosti koje proizlaze iz ugovora. Treći dio posvećen je obvezama nalogodavca, precizno definirajući njegove odgovornosti i očekivanja u okviru suradnje. Nadalje, četvrti dio adresira pitanje odgovornosti agenta, utvrđujući granice i uvjete pod kojima agent preuzima odgovornost za svoje djelovanje. Konačno, peti dio ugovora bavi se nadležnošću i mjerodavnim pravom, određujući koja tijela su ovlaštena za rješavanje sporova te koje zakonske norme primjenjuju na ugovor. Ovi detaljno definirani dijelovi osiguravaju jasnoću, pravnu sigurnost i dosljednost u poslovnom odnosu između pomorskog agenta i nalogodavca, pružajući čvrst temelj za uspješnu suradnju.

4.4. ANALIZA SPECIJALNIH POSLOVA POMORSKOG AGENTA NA PRIMJERU FUMIGACIJE TERETA

U ovom dijelu ćemo se dotaknuti fumigacije kao specijalni posao pomorskog agenta, što bi bila fumigacija te spomenuti I objasniti jednu klauzulu izdanu od strane BIMCO-a koja se tiče ove teme.

Fumigacija je postupak uništavanja insekata plinom, odnosno vrlo jakim otrovima. Zbog visokog rizika (otrovnosti tvari koje se koriste) , fumigaciju mogu provoditi samo posebno ovlaštene tvrtke sa educiranim i tehnički osposobljenim kadrovima.

Primjena fumigacije obuhvaća prazne prostore skladišta, silose, mlinove, kao i žitarice poput pšenice, kukuruza, ječma, zobi, raži, riže, soje, kave, uskladištene prehrambene proizvode te voće poput lješnjaka, badema, kakaovca, kikirikija i drugih

Fumigacija nudi niz prednosti, uključujući izuzetno visoku učinkovitost protiv svih razvojnih faza insekata (jaja, ličinke, odrasli), brzo uništavanje štetnika i zaštitu robe i predmeta, mogućnost tretiranja upakirane robe te odsustvo oštećenja istih. Ova tehnika postiže rezultate čak i na mjestima i u situacijama gdje druge metode nisu izvedive, ne mogu se primijeniti ili ne daju zadovoljavajuće rezultate.

Klauzula o fumigaciji tereta za charter stranke 2015

Korištenjem ove klauzule, strane su obvezne pridržavati se sigurnosnih standarda navedenih u Preporukama IMO-a, uključujući uklanjanje fumiganata i ostataka isključivo od strane nadležnih tijela i adekvatno obučenog osoblja. Uključivanjem Preporuka IMO-a kao

obvezujućeg standarda, strane osiguravaju međusobno dogovorenu razinu sigurnosti i detaljne postupke za izvođenje operacija fumigacije na brodu.

Prema ovoj klauzuli, fumigacija se može provesti u luci, nakon utovara ili prije istovara, ili tijekom tranzita broda. Najčešće se primjenjuje fumigacija tijekom tranzita, s obzirom da smanjuje rizik od ponovne infestacije tereta i značajno skraćuje vrijeme provedeno u luci.

Iako je fumigacija tereta uvijek dopuštena ako se provodi u skladu s preporukama IMO-a, zapovjednik broda zadržava pravo intervenirati ako sigurnost plovila ili posade bude ugrožena. Stoga, u slučaju da zapovjednik izrazi primjedbe u vezi s sigurnošću operacija fumigacije, ima diskrecijsko pravo obustaviti takve operacije i zahtijevati njihovo ispravljanje.

Kako bi udovoljili obvezama fumigacije u zemljama uvoznicama, chartereri koji trguju poljoprivrednim teretima često moraju unaprijed znati hoće li fumigacija tereta u brodskim skladištima biti dopuštena. Stoga, preliminarno odobrenje fumigacije predstavlja ključno načelo ove klauzule, a ako vlasnici ne žele dopustiti fumigaciju ili ako plovilo iz nekog razloga nije prikladno za fumigaciju, tada ne bi trebali prihvatiti ovu klauzulu.

Poslovi pomorskog agenta koji su vezani uz fumigaciju broda mogu uključivati koordinaciju fumigacije, pri čemu pomorski agent može biti **odgovoran za organizaciju fumigacije broda u suradnji s ovlaštenim fumigatorom i relevantnim agencijama**, te komunikaciju s vlastima, gdje pomorski agent može **posredovati između brodara, fumigatora i nadležnih vlasti** kako bi osigurao poštivanje svih propisa i procedura vezanih uz fumigaciju. Nadalje, pomorski agent može biti zadužen za **pribavljanje potrebne dokumentacije**, uključujući prikupljanje svih potrebnih dokumenata i dozvola vezanih uz fumigaciju broda, kao što su fitosanitarni certifikati i dozvole za korištenje kemikalija. Pomorski agent može osigurati i prisutnost tijekom fumigacije, pružajući **podršku, nadzor i osiguravajući sigurnost operacije**. U slučaju bilo kakvih problema ili komplikacija tijekom fumigacije, pomorski agent može **djelovati kao posrednik između svih uključenih strana** kako bi riješio situaciju na najbolji mogući način. Također, nakon završetka fumigacije, pomorski agent može osigurati da su sve procedure završene u **skladu s propisima** i da je brod spreman za daljnje operacije ili prijevoz tereta. Svi ovi poslovi su važni za osiguranje uspješne fumigacije broda, kao i za poštivanje svih relevantnih propisa i standarda, čime se osigurava sigurnost i efikasnost cijelog procesa fumigacije.

5. OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI

Osiguranje od odgovornosti je ključni aspekt poslovanja pomorskih agenata i pomorskog sektora uopće. Ono pruža zaštitu protiv raznih rizika i potencijalnih gubitaka koji mogu nastati tokom obavljanja poslovnih aktivnosti u vezi sa pomorstvom. Pomorski agenti suočavaju se s brojnim rizicima koji mogu rezultirati odgovornošću, kao što su greške i propusti, na primjer, greške u dokumentaciji ili neadekvatna koordinacija koja može izazvati kašnjenja ili dodatne troškove, oštećenje tereta, gdje fizičko oštećenje tereta tokom manipulacije može dovesti do zahtjeva za nadoknadu štete, te pravni rizici, jer kršenje lokalnih zakona i regulativa može rezultirati pravnim postupcima protiv agenta. Dalje u ovom poglavlju će se dotaknuti tema osiguranja od odgovornosti u detalje, spomenuti se neke od organizacija koje su bitne za ovu tematiku, određene podjele, te će se shvatiti koja to odgovornost proizlazi iz poslovanja pomorskog agent, i kako se ta cjelokupna situacija rješava.

5.1. MEĐUNARODNA RAZINA – ITIC

Kao jedan od najbitnijih i najdulje prisutnih osiguranja je ITIC, dalje u tekstu je njihova povijest razvoj, početci te spajanje i naravno kakvo je danas stanje te organizacije.

Povijest i razvoj Međunarodnog Kluba Posrednika u Prijevozu (ITIC)

Međunarodni klub posrednika u prijevozu (ITIC) osnovan je 1992. godine spajanjem CISBA CLUB-a, uzajamnog osiguravatelja brodskih posrednika, i Udruge uzajamnog osiguranja posrednika u transportu (TIM). CISBA CLUB je svoje korijene vukao iz Udruge za zaštitu ovlaštenih brodskih brokera, osnovane 1925. godine, dok je TIM osnovan 1985. godine od strane partnerstva Thomas R. Miller i sinovi, s ciljem proširenja izvora i dostupnosti osiguranja od odgovornosti za sve profesionalce u transportnoj industriji.

ITIC je od svog osnutka kontinuirano rastao i danas broji gotovo 2300 članova u preko 100 zemalja. ITIC-om upravlja ITIM Co Ltd, podružnica Thomas Miller & Co Ltd, koja upravlja brojnim vodećim svjetskim uzajamnim i drugim osiguravajućim društvima specijaliziranim za rizike otpreme, transporta i profesionalne odgovornosti. Među tim društvima su UK P&I Club, TT Club, HAMIA, BLP, OPDU, PAMIA i Bar Mutual.

Počeci i razvoj CISBA CLUB-a

CISBA CLUB vuče svoje korijene od Udruge za zaštitu ovlaštenih brodskih brokera, koja je osnovana 2. prosinca 1925. godine. Udrugu su osnovali istaknuti članovi Instituta ovlaštenih brodskih brokera radi rješavanja problema neisplaćenih provizija. Tijekom razdoblja između 1916. i 1925. godine, engleski su sudovi riješili niz slučajeva vezanih uz provizije brodskih posrednika, što je kulminiralo odlukom Doma lordova, koja je postavila proceduralnu osnovu za potraživanje provizija.

Udruga je omogućila brodskim posrednicima da dijele troškove parničenja kroz obrambenu udugu, sličnu onima koje su postojale za vlasnike brodova. Prvi predsjednik Udruge bio je Joseph Fawcett, a prvobitni tajnik Eric J. Edward, odvjetnik. Udruga je 1937. godine osnovana kao neprofitna tvrtka ograničena jamstvom, pružajući usluge naplate dugova i osiguranje od profesionalnog nemara.

Osiguranje i širenje

Tijekom 1930-ih, Udruga je prepoznala potrebu za osiguranjem od profesionalnog nemara brodskih posrednika, što je dovelo do kreiranja pokrića odštete klase II. Izvorno su sva potraživanja bila podmirena prema polici koju je izdavao Lloyds Underwriters. Pretplata u ranim danima bila je simbolična, no s vremenom su se potrebe proširile na međunarodne brodske agente i posrednike.

Spajanje i razvoj TIM-a

U ožujku 1985. godine, upravljanje Udrugom preuzelo je Tindall Riley & Co, dok je spajanje s TIM-om uslijedilo 1992. TIM je osnovan s ciljem proširenja dostupnosti osiguranja za brodske agente, brodske posrednike i upravitelje brodova. Spajanjem CISBA CLUB-a i TIM-a, nastala je jača baza za osiguranje transportnih profesionalaca diljem svijeta.

Danas i budućnost ITIC-a

Od spajanja, ITIC je kontinuirano rastao, pružajući sigurnost i podršku svojim članovima. Danas je ITIC ključni igrač u industriji osiguranja za transportne profesionalce, osiguravajući gotovo 2300 članova u više od 100 zemalja. ITIC nastavlja širiti svoje usluge i prilagođavati se

promjenjivim potrebama tržišta, ostajući vjeran svojoj misiji pružanja pouzdanog i pristupačnog osiguranja za sve profesionalce u transportnoj industriji.¹⁶

Rizici poslovanja pomorskog agenta – analiza praktičnih primjera:

Kada su u pitanju brodski agenti, ovo su neki od najčešćih pogrešaka na koje je ITIC naišao: krivo usmjeravanje tereta, gdje su kontejneri poslani u Santiago u Čileu umjesto u San Diego u Kaliforniji, SAD, zbog pogrešnih informacija o luci; greške u izradi teretnice, gdje je vozarina pogrešno označena kao 'pretplaćena' umjesto 'naplati', ili je izostavljena klauzula za smještaj na palubi; problemi s temperaturom hladnjaka, gdje je hladnjak postavljen na +20°C umjesto na -20°C, što može dovesti do kvarenja tereta koji zahtijeva niske temperature; očite pogreške, poput prikazivanja težine tereta u kilogramima umjesto u funtama, što rezultira carinskim kaznama; netočne ponude tereta, gdje je ponuda poslana za Bilbao u Španjolskoj umjesto za Balbou u Panami, što može dovesti do značajnih kašnjenja i dodatnih troškova, pri čemu će linija potraživati svaki manjak tereta od agenta; te pogrešno puštanje tereta, gdje je teret predan pogrešnoj osobi zbog netočnih dokumenata, što može rezultirati time da osiguranje brodo vlasnika ne pokrije gubitak. Naravno pogreške imaju svoje posljedice pa tako i ove, zato postoje organizacije poput ITIC-a da zaštite agenta kada se takvo što dogodi. Tužbe su neizbježne, a većina tužbi odnosi se na nemar, kao primjeri se navodi: pružanje pogrešnih informacija o luci može rezultirati isporukom tereta na krivo mjesto, uzrokujući kašnjenja i dodatne troškove. Dokumentarne pogreške mogu dovesti do raznih problema, uključujući nemogućnost prikupljanja tereta, greške u navođenju vozarina, carinske kazne i čak oduzimanje tereta.

Nesporazumi ili greške u vođenju tereta mogu rezultirati isporukom tereta na pogrešno mjesto ili čak preusmjeravanjem tereta na krivu adresu. Postavljanje pogrešne temperature na hladnjačama može dovesti do oštećenja ili propadanja osjetljivih tereta poput hrane ili lijekova. Nepravilna ili nedovoljna fumigacija tereta može rezultirati širenjem štetnih organizama i propadanjem tereta. Nepravilno korištenje ili održavanje opreme za prijevoz tereta može dovesti do nezgoda ili oštećenja tereta. Nedostatak teretnice ili propust u dokumentaciji može uzrokovati probleme s carinama ili čak odbijanje isporuke terete.

¹⁶ <https://www.itic-insure.com/who-we-are/our-history/>

5.1.1. Stvarni primjer potraživanja i rješenje

Kontejner smrznute govedine prevožen je linijskim prijevozom između Australije i Kine.

Sedam dana nakon što je brod isplovio iz Australije, pošiljatelj je shvatio da nisu uspjeli dobiti potrebnu zdravstvenu potvrdu od australskog Ministarstva poljoprivrede prije izvoza kontejnera. Pošiljatelj je e-poštom poslao agentu prijevoznikove luke za utovar i uputio ih da vrate kontejner u Australiju po dolasku u Kinu, bez carinjenja Kine. Pošiljatelj nije dobio odgovor od agenta.

Pošiljatelj je ponovno poslao e-poštu agentu 8 dana kasnije tražeći od njih da obavijeste o statusu kontejnera, a tada je agent kontaktirao prijevoznika koji ga je obavijestio da je kontejner već sletio u Šangaj i da je prekasno poslati kontejner natrag u Australiju bez pregledavaju ga kineske carinske vlasti. Ta se inspekcija dogodila, zbog čega su kineske vlasti morale razbiti pečat kontejnera. Kontejner je naknadno vraćen u Australiju, ali ne prije nego što je u Kini odgođen oko dva mjeseca. Budući da je pečat kontejnera bio slomljen, nakon povratka u Australiju kontejner je tretiran kao novi uvoz (umjesto kao povrat robe koja je prethodno otpremljena iz Australije) pa je bio podvrgnut potpunoj inspekciji australskih karantenskih vlasti. Na kraju je kontejner otpremljen nazad u Kinu. Cijela kineska i australska inspekcija izazvale su kašnjenje od oko dva mjeseca, a za to vrijeme kontejner je ostao na struji, stvarajući dodatne troškove. Pošiljatelj je tvrdio da bi dodatni troškovi bili spriječeni da je agent postupio po njihovom prvom zahtjevu da okrene kontejner. Pošiljatelj je protiv prijevoznika podnio zahtjev za oko 50.000 USD, koji je prijevoznik proslijedio svom agentu. Tužba je imala dvije komponente. Osim dodatnih troškova, pošiljatelj je tvrdio da su također bili prisiljeni dogovoriti komercijalni popust na prodajnu cijenu mesa sa svojim kineskim kupcem. ITIC je otkrio da je agent odmah reagirao na e-poštu, kontejner bi mogao biti vraćen u Australiju istim brodom bez uplitanja kineskih carinskih vlasti. Dodatni troškovi su podmireni. Odgovornost za popust na prodajnu cijenu bila je isključena prema uvjetima teretnice. Potraživanje je na kraju riješeno za 20.000 USD, što je agentu nadoknadio ITIC. Neke od publikacija ITIC-a je tzv. "Pregled potraživanja"(eng. "Claims review"), Pregled potraživanja niz je studija slučaja koje je ili platio ITIC ili je pružena pomoć

5.1.2. Likvidacija štete

Ispravljači šteta i gubitaka rade pod stalnim pritiskom vremena i nadzora, posebno zbog vrijednosti tereta kojim se bave i zahtjevnosti klijenata koji očekuju brzo i precizno rješenje problema. Nagodba, u mnogim slučajevima, može biti ključna za opstanak poslovanja ili

rješavanje problema novčanog toka. Stoga, klijenti traže pouzdanu, točnu i cjelovitu uslugu koja će biti pružena na vrijeme. Nepostizanje rješenja može uzrokovati niz problema, uključujući pogreške u pregovaranju zbog nedostatka detalja ponude za nagodbu u određenom roku, propuštanje krajnjeg roka za podnošenje zahtjeva, pružanje neadekvatnog savjeta ili pogrešno usmjereno izvještavanje. ITIC osigurava pomorskom agentu pokrivenost čak i za najmanje greške, prilagođavajući se nastaloj šteti i djelujući u najboljem interesu svog osiguranika. Ova vrsta osiguranja pruža pomorskom agentu samopouzdanje znajući da, ako se pojave problemi ili greške, ITIC će intervenirati kako bi ih otklonio i pružio stručne savjete kako bi se izbjegla daljnja šteta.

5.1.3. Vještačenje

S razvojem uloge vještaka, proširile su se i obveze koje vještak ima prema struci. Svjesnost potencijalne odgovornosti vještaka naglašava važnost pristupa s ozbiljnošću i pažnjom, jer čak i nehotice zauzimanje stava može ugroziti objektivnost i izložiti vještaka raznim provjerama i optužbama, bez obzira na njihovu istinitost. Važno je da svi klijenti shvate da imunitet koji vještaci mogu dobiti na temelju sudske odluke nije apsolutan.

Neki od osiguranika ITIC-a redovito obavljaju posao vještaka kao dio svoje profesionalne prakse, dok drugi to čine povremeno ili se nađu u ulozi svjedoka bez prethodne pripreme. Bez obzira na iskustvo i pouzdanost vještaka, osiguranje od profesionalne odgovornosti je neophodno kako bi se agent zaštitio od mogućih zahtjeva ili pritužbi koje mogu nastati. Ova vrsta osiguranja pruža sigurnost i pripremljenost u slučaju izazova ili zahtjeva koji se mogu pojaviti.

5.1.4. Analiza tereta

Proces pregleda, ispitivanja i analize tereta nosi sa sobom mnoge prilike za ljudske pogreške. Profesionalci se neprestano suočavaju s rizikom od zahtjeva klijenata izazvanih različitim nedostacima u točnosti podataka, uključujući netočne informacije o ispitivanju, pogrešne opise tereta koji mogu biti od presudne važnosti u specifikacijama ili količinama, te gubitak rezultata koji može dovesti do propusta u podnošenju zahtjeva u ime klijenata. ITIC osiguranje pruža klijentima zaštitu od mogućih zahtjeva koji se protiv njih mogu podnijeti. Tijekom procesa analize tereta, precizni podaci su ključni za daljnji tijek poslovanja, a pogreške su često posljedica ljudske nepažnje, brzopletosti ili stresa koji karakterizira ovu struku. Stoga, u slučaju greške ili netočnosti, klijenti imaju pravo na naknadu. Posebno je važno da pomorski agenti reaguju brzo i učinkovito tijekom analize tereta kako bi spriječili financijske gubitke i

očuvali svoju reputaciju kao pouzdanih profesionalaca. Osiguranje postaje ključno jer, osim što pokriva eventualne greške, osigurava da reputacija i ugled pomorskog agenta ostanu netaknuti, zajedno s financijskom stabilnošću.

5.1.5. ITIC-ov prijedlog ugovora

ITIC SPECIALIST PROFESSIONAL INDEMNITY INSURANCE

Proposal form

Please email: itic@thomasmler.com

- Company Name
- Address
- Email
- Website
- Telephone
- Name and e-mail address of the person at your company to whom correspondence should be addressed
- Insurance broker to whom quotation should be sent
 - Company
 - Name
 - Email

ITIC – Proposal form – Confidential
International Transport Intermediaries Club Limited, 60 Fenchurch Street, London, EC3M 4ST
Tel +44 (0)20 7338 0150 Web www.itic-insure.com Twitter @ITICLondon

ITIC SPECIALIST PROFESSIONAL INDEMNITY INSURANCE

Proposal form

SECTION 1 – General information

- Date established
- Name and address of any subsidiary, affiliated, associated companies or branch offices you wish to cover

Name and Address	Main Activity
- Number of Directors/Partners Total number of staff
- Names, positions, professional qualifications and number of years' experience of Directors/Partners and Senior Managers. Please attach any relevant CVs.

Names	Positions	Professional qualifications	Number of years experience
- Are you a member of any trade association? (If "Yes" please detail)

ITIC – Proposal form – Confidential
International Transport Intermediaries Club Limited, 60 Fenchurch Street, London, EC3M 4ST
Tel +44 (0)20 7338 0150 Web www.itic-insure.com Twitter @ITICLondon

Izvor: <https://www.itic-insure.com/insurance-brokers/proposal-forms/> (20.6.2024)

Slika 2 Prijedlog ugovora ITIC

Na slici su prikazane prve dvije stranice prijedloga ugovora koje je potrebno ispuniti i nakon toga poslati ITIC-ovoj službi. Nakon primitka ispunjenog prijedloga, ITIC-ova služba detaljno analizira specifičnosti poslovanja pomorskog agenta i vrstu posla na koju je fokusiran. Na temelju te analize, ITIC sastavlja i predlaže najbolji mogući ugovor koji će adekvatno osigurati pomorskog agenta od mogućih nastalih šteta, uzimajući u obzir sve relevantne čimbenike i potencijalne rizike u njihovoj industriji.

5.2. NACIONALNA RAZINA

Prikazan je primjer uvjeta osiguranja od odgovornosti, dokument koji sadrži detaljne informacije o opsegu pokrića ovog osiguranja. Osiguranje od odgovornosti koje se primjenjuje na djelatnost pomorskog agenta predstavlja dobrovoljnu polisu koja štiti osiguranika od odgovornosti prema trećim stranama nastaloj tijekom obavljanja njegove djelatnosti, kao i prema vlastitim zaposlenicima. Pokriveni su incidenti poput smrti, tjelesnih ozljeda ili narušavanja zdravlja trećih osoba, oštećenja ili uništenja njihove imovine, te štete uzrokovane nalogodavcu prema kojem osiguranik ima odgovornost prema općim uvjetima poslovanja pomorskih agenata Hrvatske ili ugovoru između osiguranika i nalogodavca. Međutim, ne pokrivaju se incidenti koji proizlaze iz namjernog ili grubog nemara osiguranika, štete nastale uslijed djelovanja azbesta, više sile, ili karakteristika same robe, kao ni štete povezane s ratnim rizicima, štrajkovima, građanskim nemirima i sličnim događajima, kao i nezakonitim aktivnostima kao što su kontribanda ili nedopuštena trgovina. Ugovor također uključuje ograničenja pokrića, geografski opseg osiguranja, te obveze koje osiguranik mora ispuniti u skladu s ugovorom. Također, precizno su određeni uvjeti plaćanja premije, datum početka i završetka pokrića, te okolnosti koje mogu dovesti do raskida ugovora.

Kada razmatramo nacionalne osiguratelje i njihove uvjete osiguranja, važno je detaljno sagledati niz ključnih elemenata koji čine osnovu svakog osiguravajućeg ugovora. To uključuje definiciju predmeta osiguranja, gdje se precizno utvrđuje što je obuhvaćeno osiguranjem, kao i što je isključeno iz pokrića, što može biti jednako važno. Nadalje, bitno je razmotriti uvjete koji mogu dovesti do gubitka prava iz osiguranja, što obuhvaća situacije u kojima osiguranik može izgubiti pravo na naknadu. Obveze kako osiguratelja tako i osiguranika također igraju ključnu ulogu, pružajući jasne smjernice o tome što se očekuje od obje strane u sklopu ugovora. Premija osiguranja, njeno izračunavanje i mogućnost smanjenja ili povećanja također su bitni aspekti, koji mogu imati utjecaj na financijsku stranu osiguranja. Važno je također detaljno dokumentirati odštetni zahtjev kako bi se osiguralo pravilno postupanje u slučaju štete. Konačno, trajanje osiguranja je ključni faktor koji određuje period važenja osiguranja te eventualne promjene koje se mogu dogoditi tokom tog razdoblja. Svi ovi elementi čine osnovu osiguravajućeg ugovora te je njihovo pažljivo razmatranje od ključne važnosti kako bi se osigurala potpuna zaštita i razumijevanje svih strana uključenih u osiguravajući odnos.

Osiguranje od odgovornosti

Dokument s informacijama o proizvodu osiguranja

Društvo: Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.

Proizvod: Osiguranje opće odgovornosti iz djelatnosti



Sve predugovorne i ugovorne informacije o ovom proizvodu nalaze se u ostalim dokumentima Ugovora o osiguranju.

Vrsta osiguranja

Osiguranje opće (izvanugovorne) odgovornosti za štetu koja je nastala iz djelatnosti osiguranika, posjedovanja stvari, pravnog odnosa ili određenog svojstva kao izvora opasnosti.



Pokriće osiguranja

Pokrivena je odgovornost osiguranika za štetu nastalu trećoj osobi iz djelatnosti uslijed:

- ✓ smrti
 - ✓ tjelesne ozljede
 - ✓ povrede zdravlja
 - ✓ uništenja ili oštećenja stvari
- Osiguranje pokriva i odgovornost koja proizlazi iz:
- ✓ upotrebe odnosno posjedovanja, zakupa ili uživanja: zemljišta, zgrada i prostorija koje se upotrebljavaju isključivo za potrebe osigurane djelatnosti ili zanimanja
 - ✓ korištenja objektima koji služe isključivo djelatnicima osiguranika

Dopunska pokrića

Ako je posebno ugovoreno i ako je plaćena dodatna premija osiguranje pokriva:

- odgovornost osiguranika prema vlastitim zaposlenicima za štetu uslijed smrti, tjelesne ozljede ili povrede zdravlja te oštećenja ili uništenja stvari
 - odgovornost iz upotrebe samohodnih radnih strojeva, radnih i ostalih vozila koji ne mogu biti pokriveni osiguranjem od automobilske odgovornosti
 - štete iz organiziranja javnih manifestacija i priredbi s većim brojem posjetitelja.
 - odgovornost za neispravan proizvod
- Privatna odgovornost:
- odgovornost za štetu trećim osobama u svojstvu privatne osobe, u svojstvu poslodavca prema osobama zaposlenim u kućanstvu, iz posjedovanja i uporabe bicikala bez motora i sl.



Što nije pokriveno osiguranjem

- ✗ odgovornost osiguranika za namjerno prouzročenu štetu, odgovornost zbog prijevare i ostalih kaznenih radnji
- ✗ štete koje su nastale kako posljedica svjesnog postupanja protivno propisima po kojima se obavlja djelatnost odnosno zanimanje kao izvor opasnosti iz police
- ✗ štete na tuđim stvarima koje je osiguranik uzeo u zakup, pod kontrolu, na poslugu, zajam, u ostavu, na čuvanje, radi prijevoza i sl.
- ✗ štete iz posjedovanja ili upotrebe plovila i letjelica.



Ograničenja pokrića

- ! Čisto imovinske štete nisu u pokriću, osim ako nije posebno ugovoreno.
- ! Osiguranje odgovornosti za onečišćenje nije pokriveno, osim ako nije posebno ugovoreno.
- ! Agregatni limit predstavlja maksimalnu obvezu osiguratelja za sve osigurane slučajeve ostvarene unutar jedne osigurateljne godine.
- ! Ako je ugovoreno da osiguranik sam snosi jedan dio štete (franšiza), osiguratelj je u obvezi naknaditi samo iznos odštete koja prelazi iznos franšize.



Zemljopisni opseg osiguranja

- ✓ Područje Republike Hrvatske, ako nije drugačije ugovoreno.

Izvor: <https://www.wiener.hr/wiener-osiguranje-vienna-insurance-group.aspx> (22.6.2024)

Slika 3 Nacionalna razina osiguranje

ZAKLJUČAK

U ovom završnom radu temeljito smo istražili ugovor o pomorskoj agenciji, analizirajući ključne aspekte koji definiraju rad i djelovanje pomorskih agenata. Kroz uvod, definiciju pomorskog agenta, njihove poslove, prava i obaveze, te institucionalni i zakonodavni okvir, postavili smo temelje za dublje razumijevanje ove važne teme. Pomorski agenti igraju ključnu ulogu u pomorskoj industriji, posredujući između broдача, vlasnika tereta i drugih zainteresiranih strana, te osiguravajući efikasno i pravovremeno izvršavanje operacija vezanih uz pomorski promet. Poslovi pomorskog agenta su raznoliki i uključuju organizaciju ukrcaja i iskrcaja tereta, vođenje dokumentacije, te koordinaciju carinskih i lučkih formalnosti. Prava i obaveze pomorskog agenta definirane su ugovorom o pomorskoj agenciji, koji predstavlja osnovni dokument u ovom poslovanju. Institucionalni i zakonodavni okvir pomorskog agencijskog poslovanja ključan je za razumijevanje operativnog konteksta u kojem agenti djeluju. Nacionalni i međunarodni propisi, zajedno sa specifičnim pravilnicima lučkih vlasti, postavljaju standarde i procedure koje agenti moraju slijediti. Ovaj pravni okvir pruža zaštitu svim stranama u poslovnom procesu, omogućujući transparentnost i pravnu sigurnost. Najvažniji dio ovog rada posvećen je ugovoru o pomorskoj agenciji, koji je temeljni dokument za reguliranje odnosa između pomorskog agenta i njegovih klijenata. Ovaj ugovor jasno definira prava, obaveze i očekivanja svih strana, te omogućuje transparentnost i pravnu sigurnost. Tipizirani obrasci ugovora, poput "Agency appointment agreement" i "General agency agreement", standardiziraju usluge i olakšavaju pregovaranje i izvršenje ugovornih obaveza. Osiguranje od odgovornosti predstavlja ključni mehanizam zaštite za pomorske agente, omogućujući im da pokriju potencijalne gubitke ili štete nastale tijekom obavljanja njihovih dužnosti. Međunarodna osiguravajuća tijela, poput ITIC-a, pružaju sveobuhvatnu podršku i zaštitu pomorskim agentima, dok nacionalni okviri dodatno osiguravaju primjenu ovih standarda na lokalnoj razini. Zaključno, ugovor o pomorskoj agenciji predstavlja vitalni element u pomorskom agencijskom poslovanju, osiguravajući strukturiran i pravno osiguran okvir za djelovanje pomorskih agenata. Razumijevanje ovog ugovora, uz sve njegove komponente, od ključne je važnosti za sve dionike uključenih u pomorski promet, doprinoseći cjelokupnoj stabilnosti i učinkovitosti pomorskog sektora

LITERATURA

1. <https://asbac.hr/o-nama/> službena stranica UPAH-a
2. Borčić, V., 1999, Međunarodni i hrvatski propisi o pomorskom agentu, Rijeka
3. <https://www.fonasba.com/fonasba-member> službena Internet stranica Međunarodne federacije nacionalnih udruženja pomorskih agenata (FONASBA)
4. Pomorski zakonik, Narodne novine, br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19 na snazi od 01.01.2020
5. <https://www.itic-insure.com/who-we-are/our-history/> službena stranica ITIC-a
6. Borčić, V., op. cit., p. 54.
7. Vedriš, M.; Klarić, P., Građansko pravo, Zagreb, Narodne novine, 2009., str. 415
8. Skorupan Wolff, V. (2009). Nastupanje pomorskog agenta u ime obiju ugovornih strana : (prikaz presude). Poredbeno pomorsko pravo, 48 (163), 215-218

POPIS SLIKA

Slika 1 Ugovor o pomorskoj agenciji	14
Slika 2 Prijedlog ugovora ITIC	31
Slika 3 Nacionalna razina osiguranje	33

